

[Formanden.]

Efter at der er bevilget folketingsmand *Lysholt Hansen* orlov, har vedkommende gruppe udpeget *Astrid Skjoldbo* til i hans sted at indtræde i finansudvalget.

Den pågældende er herefter valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 14. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ministres ansvar,
forslag til lov om ministres strafansvar
[af Iver Poulsen m. fl.]

og

forslag til lov om ministres ansvarlighed
[af Ninn-Hansen, Helga Pedersen m. fl.].

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forsorg for invalidepensionister og folkepensionister.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Om ophævelse af bestemmelser om alderdomshjem og plejehjem).

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om ophævelse af forskellige bestemmelser).

Mødet hævet kl. 15⁴⁰.

21. møde.

Torsdag den 14. november kl. 13.

Formanden: Udvalget angående Nordisk Råds beretning har afgivet betænkning over beretning angående Nordisk Råds 11. session. Eksemplarer er omdelt.

Fra skoleinspektør K. Foged Pedersen, Struer, har jeg modtaget meddelelse om, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget i anledning af den medlem af folketinget, kirkeminister fru Bodil Koch fra den 19. d. m. tilståede orlov.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ministres ansvar,

forslag til lov om ministres strafansvar [af Iver Poulsen m. fl.]

og

forslag til lov om ministres ansvarlighed [af Ninn-Hansen, Helga Pedersen m. fl.].

Valgt blev: *K. Axel Nielsen, K. B. Andersen, Holger Eriksen, Horn, H. Larsen (Bjerre), Gustav Pedersen, Axel Ivan Pedersen, Wingsøe, Helge Larsen, Helga Pedersen, Vagn Bro, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Poul Møller, Thestrup og Aksel Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forsorg for invalidepensionister og folkepensionister.

(Lovforslaget (nr. 36) findes i tillæg A. sp. 229, fremsættelsen i tidenden sp. 775).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3 og 4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Om ophævelse af bestemmelser om alderdomshjem og plejehjem).

(Lovforslaget (nr. 37) findes i tillæg A. sp. 245, fremsættelsen i tidenden sp. 781).

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om ophævelse af forskellige bestemmelser).

(Lovforslaget (nr. 38) findes i tillæg A. sp. 247, fremsættelsen i tidenden sp. 782).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Niels Mørk: Mine første ord skal være en tak til den højtærede socialminister for de lovforslag, han her har fremsat til behandling. Disse lovforslag rummer efter min opfattelse virkelige perspektiver med hensyn til pleje og omsorg for vore ældre, hvad enten det er i egne hjem eller i alderdoms- og plejehjem. Lovforslagene er baseret på den udmærkede betænkning, som et embedsmandsudvalg har afgivet om alderdoms- og plejehjem. Denne betænkning er interessant læsning især for kommunalfolk, ikke mindst fordi der vel næppe findes nogen kommune, som ikke har problemer vedrørende forsorgen for de ældre, for invalider og for kronisk syge.

Man kan i denne betænkning hente vejledning bl. a. om forsorgsarbejde, om planer for indretning af pleje- og alderdomshjem, om gældende finansiering og betaling for ophold samt om medicinske og beskæftigelsesmæssige spørgsmål. Der gives eksempler på bestående overenskomster mellem kommuner og plejehjem, og der redegøres for uddannelsesproblemer og om nødvendigt tilsyn især i private plejehjem. Jeg kan som sagt anbefale alle mine kolleger i kommunalbestyrelserne og i øvrigt alle andre socialt interesserede såvel i by som på land at studere denne betænkning nærmere.

Selve lovforslaget om forsorg for invalide- og folkepensionister indeholder en række nydannelser. Jeg skal kun opholde mig ved enkelte af dem.

Først hjemmehjælpen. Jeg betragter hjemmehjælpsordningen som et af de mest betydningsfulde led i forsorgsarbejdet for

vore ældre, en ordning, som har stor social og samfundsmæssig værdi; dens betydning ligger jo først og fremmest deri, at et stort antal syge sættes i stand til at blive i deres hjem, i deres egne hjem, for det må vel være det primære. Institutionsforsorg må komme i anden række. Hjemmehjælpsens, hjemme-sygeplejens og husmoderafløsningens vigtigste formål må være at hjælpe de ældre og syge til længst muligt at blive i deres egne hjem. I den forbindelse må det vel heller ikke glemmes, at hjemmehjælpen giver mulighed for beskæftigelse for kvinder, som måske på grund af alder eller af andre årsager har vanskeligt ved at få arbejde i erhvervslivet.

Selv om hjemmehjælpen er i støt fremgang, praktiseres den kun i ca. en tredjedel af landets kommuner. Derfor hilser jeg med glæde, at ministeren nu foreslår at gøre hjemmehjælpen obligatorisk — i lighed med husmoderafløsningen — inden 1. april 1968. Jeg finder det ganske naturligt og rigtigt, at de tre sikringsystemer, hjemmehjælpen, husmoderafløsningen og hjemme-sygeplejen, i den henseende ligestilles og gennemføres overalt. Også bestemmelsen om, at kommunerne skal kunne anmelde udgiften til hjemmehjælpen til refusion uden begrænsning i modsætning til nu og med en forbedring af refusionen, anser jeg for et stort fremskridt, som sikkert vil blive modtaget af kommunerne og forhåbentlig også medvirke til, at flere og flere kommuner vil etablere hjemmehjælp.

Det fremgår af betænkningen, at 66 private plejehjem eller ca. 20 pct. ikke var godkendt af den lokale sundhedskommission. Endvidere fremgår det af de undersøgelser, der er foretaget, at man har fundet frem til, at 60 pct. af de private hjem havde en god hygiejnisk standard, medens 33 pct. ansås for at have en tilstrækkelig standard og 6,5 pct. en dårlig standard. Med hensyn til pleje og pasning af pensionærerne var 3,7 pct. af hjemmene dårlige. Lederens egnethed angives som dårlig for 4,5 pct. af hjemmenes vedkommende. Regelmæssigt tilsyn savnes i 28,4 pct. af hjemmene, og dette tilsyn foretages næsten overalt af embedslægerne. Disse undersøgelser viser altså, at der i mange tilfælde er mangler, som bør afhjælpes, og

[Niels Mørk.]

den effektivisering af tilsynet med de private hjem, som er indeholdt i lovforslaget, er derfor nødvendig og tiltrængt.

Bestemmelsen om, at kommunerne kan iværksætte eller støtte et omsorgsarbejde for de ældre og invaliderne, er absolut en god ting. Der har jo i flere år været et sådant arbejde i gang, ikke mindst i de større byer, mange gange formidlet og igangsat af private organisationer. Der er ingen tvivl om, at der her er et stort behov at dække ind, og den håndsrækning, som loven hermed giver, vil forhåbentlig også virke fremmende, således at omsorgsarbejdet kan udbygges og udvikles til gavn og glæde for disse medborgere.

Jeg vil også gerne nævne den specialhjælp til invalider, som lovforslaget giver mulighed for at yde. Vi har jo gentagne gange, når vi i folketingsudvalg har behandlet ændringer af pensionslovene, drøftet specielt invalidernes problemer, som jo på vigtige områder adskiller sig fra folkepensionisternes forhold. Jeg vil gerne spørge den højtærede socialminister, om han har planer vedrørende lovgivningen for invalidepensionisterne, planer, der er mere vidtgående, end hvad det foreliggende lovforslag giver udtryk for, kort sagt om ministeren sigter imod en mere selvstændigt betonet invalidelovgivning end den, vi nu har.

Jeg skal ikke komme ind på lovforslagets andre nydannelser, men blot sige, at jeg tror ikke, det nytter særlig meget at gennemføre den fremskridtsvenlige lovgivning, der her er tale om, hvis den ikke samtidig følges op af bygning af en hel del af de alders- og plejehjem, hvorom ansøgninger i stort tal ligger i ministeriet såvel fra kommuner som fra private, offentlige og halv-offentlige institutioner. Vi ved jo alle, at rejsning af flere plejehjem betyder frigørelse af dyre sengepladser på landets hospitaler. Vi ved også — i hvert fald ved vi det ude i kommunerne — at det kan være noget af en menneskelig tragedie, at ældre, syge mennesker ikke kan opnå plads på plejehjem i deres egen by, men er tvunget til at opholde sig på private plejehjem langt fra familie og bekendtskabskreds. Det kan også være en stor belastning for pårørende, som skal besøge deres gamle og syge familie-

medlemmer ofte på private hjem, hvor forholdene for at sige det mildt ikke altid er ideelle.

Det drejer sig derfor også om at få mere gang i dette byggeri, og jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om hans slutningsbemærkninger i fremsættelsen, hvor den højtærede socialminister udtaler, at det

„ser ud til, at der bliver mulighed for at tillade igangsættelse af en hel del byggeri af plejehjem i de kommende år“, om disse bemærkninger skal forstås således, at vi snarest, måske allerede nu som vinterbyggeri, kan forvente en væsentlig udvidelse af alders- og plejehjemsbyggeriet.

Jeg håber, det fremgår af det, jeg her har sagt, at jeg tror på, at den lovgivning, der her er stillet forslag om, vil blive et godt værktøj til at afhjælpe den hastigt stigende mangel på plejehjem, og derfor kan jeg på mit partis vegne anbefale lovforslagene til en hurtig og velvillig behandling.

P. E. Eriksen: Det område, som vi i dag behandler, har hidtil været indeholdt i loven om offentlig forsorg vedtaget i 1961, men under sagens behandling dengang blev der rejst spørgsmål om undersøgelser vedrørende alderdomshjem og plejehjem. Den betænkning, som det nedsatte udvalg afgav i efteråret 1962, peger på den udvikling, vort samfund er inde i: forskydningen mellem aldersklasserne, den højere levealder, problemerne, der opstår, mulighederne for at løse dem på en praktisk, men også økonomisk måde.

Må jeg ganske kort fra betænkningens statistiske materiale hente nogle tal, der kan give os baggrunden for det, vi drøfter, og for de problemer, vi gerne vil løse.

I 1962 var der 502.300 mennesker over 65 år, medens prognosen for 1980 lyder på nær ved 700.000; det er en stigning på over 10.000 årlig eller 40 pct. i hele perioden. Ser vi tilbage på de sidste 25 år, har stigningen været 75 pct. Fordelingen på hver 1.000 indbyggere viser også ændrede forhold. I 1962 var der 245, der var under 15 år, mens prognosen for 1980 lyder på 253; i 1962 var der 91 mellem 15 og 19 år, mens man i 1980 venter 73.

I alderen mellem 20 og 64 år er der 555

[P. E. Eriksen.]

i dag, og der vil være 536 i 1980; i aldersgruppen over 65 år er der i dag 109 af hver 1.000 indbyggere; til den tid vil der være 138. Hvis vi går tilbage til 1935, ser vi, at da levede der 8 i aldersgruppen fra 20 til 64 år for hver, der var over 65 år. I 1962 var tallet ikke 8, men 5, og i 1980 vil det være knap 4.

Vi kan kun glæde os over, at levealderen i Danmark er øget med gennemsnitlig 20 år siden århundredskiftet, takket være en bedre levestandard, forbedrede sociale forhold og lægevidenskabens fremskridt. Men vi skal jo ikke standse dér; vi skal stadig være rede til og forberede en ny indsats i erkendelse af, at behovet for sociale foranstaltninger ændrer sig med udviklingen.

I relation til det foreliggende lovforslag skal jeg på mit partis vegne under hensyn til udviklingen og forholdene i dag udtale, at vi ønsker forsorgen for vore ældre medborgere udbygget, så den i højere grad tager sigte på den enkeltes problemer. Det må gøres muligt for de ældre længst muligt at blive i egen bolig. Gennem opførelse af flere sygehjem og plejehjem må der ud fra hensynet til såvel de ældre som det øvrige samfund lægges mere vægt på andre plejemuligheder end hospitalsindlæggelse. Det samme gør sig gældende — for at nævne det i denne forbindelse — for de yngre medborgere, der er ramt sygdom, invaliditet m. v.

Vi kan derfor fra vor side tiltræde de principper, som er nedlagt i lovforslaget, ligesom vi gjorde det, da loven om offentlig forsorg blev vedtaget i 1961.

Det er et stort lovområde under den gældende forsorgslov, som den højtærede socialminister her trækker ud. Det kan betyde en lettelse for dem, der skal administrere og arbejde med disse forhold. Men i praksis vil der blive stærke berøringsflader med vort sundhedsvæsen, nærmere betegnet vort sygehusvæsen, der sorterer under den højtærede indenrigsminister, så store berøringsflader, at et nøje samarbejde både menneskeligt og samfundsøkonomisk er nødvendigt.

På de medicinske afdelinger på vore sygehuse er der mindst 10 pct. af de indlagte patienter, der kræver fortsat pleje, men ikke behandling. Men da sygehusene ikke kan forsvare at sende disse patienter hjem, fordi

de ikke dér kan få den pleje og pasning, som er nødvendig, og da der ikke findes hjem, der kan tage disse patienter, forbliver de på sygehuset og optager en behandlings-seng, der er dobbelt så dyr, som en plejeseng ville være.

Så kan man stille det spørgsmål: hvorfor har man ikke løst disse problemer? Det kan skyldes mange forskellige faktorer, men mon ikke de mange kategorier af hjem og de mange benævnelser på hjem, indeholdt i forskellige love, vanskeliggør en sondring? Det kan dreje sig om efterbehandlingshjem, hjem for kronisk syge, alderdomshjem, hvilehjem, sygehjem, bolighjem o. s. v. Jeg vil gerne drage dette spørgsmål frem, fordi vi i forbindelse med dette specielle lovfor-slag også må have tanker inde på disse områder.

Når det drejer sig om de ældres problemer, er det jo først og fremmest nødvendigt, at man ved vore centralsygehuse kan rejse specialafdelinger, såkaldte geriatriske afdelinger, hvor ældres sygdomme kan få specialbehandling, og efterbehandlingshjem, der kan yde efterbehandling til bl. a. operationspatienter — begge dele hjem i nær tilknytning til vore sygehuse.

Så er der hjemmene for de kronisk syge. Det ville i og for sig ikke være urimeligt, hvis vi i fremtiden herved forstod hjem for invaliderede eller kronisk syge unge eller yngre patienter. Hjemmene skal dække et større område og rejses af amter og købstæder enkeltvis eller i forening; disse hjem skal have muligheder for at give pleje, fysiurgisk behandling og beskæftigelses-terapi, og de skal bygges specielt med disse forhold for øje. Jeg forveksler det ikke med revalideringscentrenes opgave, men vil pege på samarbejdet disse hjem og centrene imellem. Det ligger ganske vist uden for lovforslagets rammer, men jeg har alligevel villet nævne det, fordi det også kan have en vis betydning i denne forbindelse.

Vi kommer så til alderdomshjem eller hvilehjem. Herved forstår vi vel i almindelighed hjem, hvor den ældre generation kan opholde sig, finde lidt beskæftigelse og få pleje. Men — som den højtærede minister siger i sin fremsættelsestale — alle hjem må kunne give pleje. Hvorfor så ikke for disse hjem i almindelighed benytte benævnelsen plejehjem? Disse hjem er en kommunal op-

[P. E. Eriksen.]

gave, i hvilken gren eller hvilket led man så vil løse opgaven — amt, by, sogn eller sogne. Et vist system må der tilstræbes, for beboere på plejehjem må ikke fjernes længere end højest nødvendigt fra de vanlige omgivelser. Her er egentlig en opgave for de plejeudvalg, som føromtalt betænkning, der danner baggrund for lovforslaget, foreslår nedsat i hvert amtsområde. Lad heri være repræsentanter for amtsråd, byråd, sogneråd og sundhedsmyndigheder, og mulighederne for nært samarbejde er etableret.

Vi går videre til sygehjemmene, som nu kommer med i billedet, for de burde nok knyttes til plejehjemmene — ikke til alle, men således at et større område kunne være dækket af et hjem placeret på et centralt sted. Ved dette samarbejde mellem plejehjem og sygehjem kunne fællesinstallationer, køkken, varme, uddannet personale, beskæftigelsesrum o. s. v., udnyttes i fællesskab. Jeg må føje til, at selvfølgelig må der på de plejehjem, der ikke er knyttet sygehjem til, være sygesenge, så man ikke ligeformt behøver at flytte de ældre fra plejehjem til sygehjem. Ved sygehjem fortår jeg hjem, hvor sygehusene kan indlægge patienter. Det må derfor være amtskommunen og købstadkommunen, der enkeltvis eller i fællesskab rejser disse hjem eller foretager tilbygning til plejehjem. Betaling må vel finde sted fra den indlæggende institution ved hjælp af refusionerne til denne.

Der er behov for alle disse hjem, men det er rigtigt, som det blev sagt før, at trods alt er de vanlige omgivelser de bedste for de ældre, så længe de kan klare sig nogenlunde, og her er det, den individuelle forsorg træder ind i billedet: hjemmehjælp, omsorgsarbejde, medhjælp til yngre invalide m. v. i forbindelse med hjemmesygepleje og husmoderafløsning. Hjemmehjælpen skal gøres obligatorisk for kommuner eller samarbejdende kommuner fra den 1. april 1968.

Jeg tror, vi løser mange sociale problemer ved denne lovgivning; vi må dog ikke over uddannelsen glemme det individuelle, tilfidsforholdet, og derfor må kommunerne være frit stillet med hensyn til, hvordan de vil lade arbejdet udføre. Men her kommer altså også spørgsmålet om uddannelse ind i billedet, og det er vel naturligt, at vi i det

kommende udvalg ser på dette spørgsmål i lys af udviklingen og behovet inden for hele dette felt.

Dernæst er der spørgsmålet om selvstændige boliger. Jeg tror, mange ældre gennem årene har været glade for at kunne overtage en mindre lejlighed, velindrettet og med moderne bekvemmeligheder. Jeg tænker her på folkepensionistboligerne. Burde vi ikke undersøge ligheden i folkepensionisternes boligudgifter? Og burde man ikke i større boligbyggeri i højere grad, end tilfældet er, skabe boliger specielt til invalide, der under praktisk indrettede forhold kan klare sig og have mulighed for beskæftigelsesrum m. m.? Der er som sagt mange problemer, men vi kan se på dem i udvalget.

Ifølge lovforslaget er der delegeret en hel bemyndigelser og tilsyn til den højtærede socialminister. Er det nu ikke for stor en byrde at påtage sig? Var det ikke rimeligt, at man placerede nogle af disse opgaver hos de nævnte plejeudvalg i amtskommunerne?

I lovforslaget er man også inde på spørgsmålet om de private hjem og deres status i fremtiden. Må jeg i den forbindelse gøre opmærksom på, at uden privat initiativ havde vi været dårligt stillet i dag. I Tidsskrift for danske Sygehuse for april 1963 har overlæge, dr. med. H. Kreutzfeldt offentliggjort et materiale, som sundhedsstyrelsen har indsamlet i 1961.

På dette tidspunkt fandtes der 355 hjem med 7.819 pladser med en belægningsprocent på 98, hvilket i praksis betyder overbelægning. Af disse 355 hjem var de 6,8 pct., de 24, kommunale, de 71,8 pct., 255, var privatejede, og de 21,4 pct., 76, var selvejende institutioner. Af de privatejede havde kun 29 pct. overenskomst med amt eller kommune på dette tidspunkt. I perioden 1930-39 byggedes de 70 af disse hjem. I perioden 1940-50 byggedes 61, og i perioden 1951-61 byggedes der 177.

Samfundet skylder disse private hjem, deres ledere og personale en tak for indsatsen. Hvorfor så kræve selvejende institutioner? Det er et spørgsmål, som vi i hvert fald må se på i udvalget.

Hermed har jeg ikke sagt, at alt er i orden rundt omkring. Fremtiden stiller krav med hensyn til tekniske installationer, bygningsmæssige forhold, stuerens størrelse, toiletforhold, skyllerum, kaldesystemer, læge-

[P. E. Eriksen.]

værelser, muligheder som sagt for beskæftigelsesterapi og fysiurgisk behandling, uddannet personale, sygeplejersker, diakoner o. s. v. Alt dette findes nogle steder, men det mangler andre steder. Er et sundhedsmæssigt tilsyn, efter at hjemmene er godkendt, imidlertid ikke tilstrækkeligt? Det kan foretages af embedslæger eventuelt i forbindelse med plejeudvalget i amtet. Skulle det være nødvendigt med et tilsynsråd? At der findes et reglement, finder jeg helt naturligt.

Når vi nu trækker problemerne vedrørende disse hjem og deres opbygning frem, må vi også fra lovgivningsmagtens side være opmærksom på, at der derved lægges nye investeringsopgaver hen til kommunerne, inden det store skolebyggeri er tilendebragt. Mange landkommuner kan have det svært, ikke fordi det drejer sig om store eller små kommuner — for opgaver som disse kan løses over sogneskellene — men på grund af forskydningen mellem indkomstmasserne mellem by og land. Det kan derfor være rimeligt både at se på disse forhold og på refusionsordningerne. Jeg indrømmer, at det i lovforslaget foreslås, at der gives tilskud til driften af disse hjem, ligesom både afskrivning og forrentning er taget med ind i billedet.

Det kan også kun glæde, at der i henhold til ministerens fremsættelsestale er tegn til, at mange — både kommuner og private — inden for en overskuelig fremtid kan få byggetilladelser til igangsætning af byggeri. Der er mange, der har trængt til det, og det kan kun glæde, at den højtærede minister nu har trukket dette frem.

Endelig kan der være tale om at se på spørgsmålet om sondringen mellem, hvem der er berettiget, helbredsmæssigt og økonomisk. Jeg synes ikke, lovforslaget siger det helt klart, men det kan den højtærede minister måske nærmere begrunde i udvalgsdrøftelserne.

Med disse bemærkninger kan jeg på mit partis vegne erklære, at vi er velvilligt og positivt indstillet over for lovforslaget, og at vi er rede til drøftelser i udvalget.

Clara Munck: Det er jo ikke blot medlemmer af Folketinget eller politikere i al almindelighed, der har gjort sig klart, at

vi med den udvikling, vi har været igennem, og den udvikling, vi står i, i meget, meget høj grad mangler muligheder for placering på hjem af vore svagelige og ældre medborgere. Også i de kommunale råd og den udbredte administration, vi har inden for den sociale lovgivning, kender man dette behov, og langt ud i befolkningens egne kredse kender man vanskelighederne ved mangelen på pladsmuligheder. Man har derfor med en vis forventning måttet se frem til, at der nu blev fremsat lovforslag med det formål at hjælpe på dette område.

Jeg må desværre sige, at jeg er meget uenig med det ærede medlem hr. Niels Mørk, når det ærede medlem udtaler, at denne lov må kunne blive et godt værktøj til afhjælpning af pladsmangelen. Jeg mener, at den højtærede socialminister er sluppet meget dårligt fra udarbejdelsen af sit lovforslag. Jeg mener i modsætning til det ærede medlem hr. Niels Mørk, at vi gennem denne lov vil skabe større vanskeligheder for løsningen af de praktiske problemer ude omkring i landet end de vanskeligheder, vi allerede har i dag.

Den udmærkede betænkning, vi fik i oktober 1962 fra det udvalg, der var nedsat af socialministeriet til at undersøge netop disse spørgsmål, er allerede flere gange blevet omtalt. Når jeg læser betænkningen igennem og sammenholder den med lovforslaget, får jeg ærligt talt det indtryk, at den højtærede socialminister kun har taget de ting ud af betænkningen, som regeringen i dag finder hensigtsmæssige, men desværre har ladet alle vanskelighederne forblive uløst.

Jeg skal ikke komme ind på alle enkeltheder i lovforslaget, men skal dog nævne nogle og først sige — det er selvfølgelig en almindelig udvalgsrapport — at jeg tror, man skal finde en anden titel. Nu har vi netop fået opdelt lovgivningen på disse områder i loven om offentlig forsorg og loven om invalide- og folkepensionister, og nu får vi altså en ny slags forsorgslov. Jeg ved ikke, om den bør hedde lov om alderdomshjem og plejehjem m. v. eller noget andet; det er selvfølgelig bare en lille ting, som vi kan kigge på.

Det er imidlertid klart, at lovforslag af denne art også har noget positivt ved sig. Det er også klart, at vi inden for den gruppe,

[Clara Muncck.]

jeg tilhører, i lovforslaget finder ting, som vi har savnet i den daglige administration. Jeg kan f. eks. pege på, at vi fremtidig vil kunne tage enkerne med, og at vi ikke mere skal være så stærkt bundet af aldersbestemmelser, når vi skal afgøre, om en medborger har brug for ophold på en af de få institutionspladser, vi kan stille til rådighed. I denne forbindelse vil jeg gerne sige, at det må være forkert, når lovforslaget kun henviser til personer, for hvem det må anses for ønskeligt at opnå en plads. Med den mangel, vi har på pladser, er det ikke kun det ønskelige, der er tale om, deri kan lægges så meget; det, der må være tale om, er personer, for hvem det er fornødent at komme ind på en institution. Men vi er meget tilfreds med, at vi i fremtiden ikke skal sidde og finde dåbsattesten frem og ikke på grund af alder skal udelukke grupper, der i øvrigt trænger til placering.

Vi havde også meget gerne set, at der kom et tilsyn, og jeg forstår, at den højtærede socialminister mener, at nu har han opfyldt de krav, man med rette kan stille til en socialminister på dette område. Vi ser det gerne, uanset at betænkningen netop understreger, at de hjem, vi allerede har, er af bedre kvalitet, end vi egentlig havde regnet med. Det, vi har for øje, er dette, at når der investeres så store midler i hjem af denne art, og når vi alle erkender, at de mennesker, der optages på disse hjem, har et ganske særligt behov, så må for os et tilsyn være et lægeligt tilsyn. Det var man også inde på i det af ministeriet nedsatte udvalg, og jeg mener, at dette netop er et af de steder, hvor den højtærede socialminister har sprunget vanskelighederne over. Vi vil støtte en ændring, således at der bliver et lægeligt tilsyn, og hvis lægerne ikke kan overkomme det, kunne vi f.eks. lade kommunalbestyrelserne betale en sygeplejerske til aflastning af dem. Vi mener absolut, at det lægelige tilsyn er det, der først tiltrænges.

Til gengæld kan vi slet ikke gå med til

et tilsynsråd. Det er en underlig nydannelse; ingen stoler på nogen, knap nok på sig selv, og den højtærede socialminister stoler ikke engang på de sociale udvalg. Hvad er det for et tilsynsråd, hvoraf man, hvis man kender nogen, der igen kender nogen, eller hvis man ikke er placeret, kan blive medlem? Vi har sociale udvalg, der kender de sager, de beskæftiger sig med. Vi har sociale udvalg, der nu, da kommunalbestyrelserne får en større økonomisk byrde, i højere grad må beskæftige sig med disse problemer, og det er da klart, at medlemmerne af de sociale udvalg ved, hvad de arbejder med. For os at se må det decideret være kommunalbestyrelsens tilsyn, og den kan altså overlade det til sit sociale udvalg.

Lovforslaget indeholder den ændring, at der kan fås bedre uddannet personale. Det vil vi selvfølgelig fuldt ud støtte. Vi ved godt, at også den højtærede socialminister ved, at vi i dag har en udbredt personalemangel, men det kan vi jo håbe bliver afhjulpet, og så er det selvfølgelig rart, at vi kan få videreuddannet det personale, vi har brug for. Jeg skal ikke gå nærmere ind på, hvilke personalegrupper der er tale om.

Det er allerede nævnt af foregående ærede ordførere, at hjemmehjælpsordningen efter lovforslaget undergår en mærkbar forbedring. Vi ser også sådan på det, at hjemmehjælpsordningen har været et meget stort gode, og vi er også enige i, at den gøres obligatorisk. Vi mener, at den medarbejderstab, der er brug for her, kan fremskaffes. De argumenter, der i øvrigt er anført, er vi også enige i.

Så lægger vi mærke til, at den højtærede socialminister i lovforslaget nævner — det står udtrykkeligt i en paragraf — at der kan kræves betaling for hjemmehjælpen. Det synes vi er udmærket; man må også betale for husmoderafløsning. Jeg synes dog, at den højtærede socialminister også her lader vanskeligheden ligge. Skal det være sådan, at én kommune kræver noget, en anden kommune noget andet og en

[Clara Munck.]

trøje kommune slet ikke kræver noget? Skal vi kappes indbyrdes om, hvem af os der er mest socialt indstillet? Vi har et udmærket eksempel i loven om husmoder-afløsning, hvorefter den højtærede socialminister fastsætter betalingsregler. Vi vil gerne se et forslag til tilsvarende betalingsregler for hjemmehjælpsordningens vedkommende, udarbejdet af den højtærede socialminister.

Vi slipper fremtidigt inden for det kommunale område for de store økonomiske problemer med hjemmehjælpen. Nu kan vi anmelde alle udgifter til refusion. Man får altså en lettelse på dette område, som vi som sagt ikke har noget imod. Til gengæld synes jeg, at det havde været naturligt, når der altså nu overføres en udgiftspost — jeg tror, det er 6,2 mill. kr., der i dag bruges af rådighedsbeløbet til hjemmehjælpen — at vi benyttede denne lejlighed til at se på hele rådighedsbeløbsområdet. Jeg synes nemlig ikke, at vi med alle disse udgifter får opfyldt noget som helst af det, vi havde set frem til at få opfyldt. Vi mener, at vi må se også på dette spørgsmål.

Der er tale om hjælp til invalidepensionister, og det ser vi på med stor sympati. Jeg forstår det sådan, at den højtærede socialminister her ikke peger på de invalidepensionister, som i dag kan få hjemmehjælp eller de andre former for hjælp, vi har til rådighed, men på den gruppe, der måske har indtægt, har erhverv, den gruppe, der har et særligt behov, som vi indtil nu ikke har inødekommet — og det er vi ganske enige i. Men hvorfor i alverden er der så kun tale om yngre invalidepensionister? Hvorfor er det kun yngre invalidepensionister, der har ophold i et kollektivhus? Vi kender nogenlunde det antal pladser, vi har til rådighed her. Vi må vel erkende, at det er sørgeligt at se, at kun så lille en gruppe invalider kan få ophold inden for kollektive foranstaltninger, som tilfældet er i dag. Alle dem, vi aldrig har kunnet hjælpe før, kan vi heller ikke hjælpe nu. Det er åbenbart et ønske for disse kollektivhuse at få en sådan hjælp. Vi kan som sagt tilslutte os det foreslåede, men det må selvfølgelig gælde alle, der har hjælp af denne art behov, uanset om de opholder sig i kollektivhuse, hos familier som loge-

rende, på herberger, eller hvilke muligheder der nu er til rådighed, og uanset om de er unge eller ældre. Det må være et spørgsmål om lige adkomst for enhver, der med rette kan stille et krav til samfundet.

Der er i spørgsmålet om optagelse på pleje- og alderdomshjem en afgørelse, som vi i vor gruppe hilser med meget stor glæde, og det er, at vi efter dette lovforslag ikke behøver at inddrage hele pensionen til betaling af ophold på institutioner. Vi er helt enige med den højtærede minister i, at hvis vi kan nå frem til, at hjemmene i højere grad også bliver behandlingshjem, hvilket kan resultere i, at de ældre eller svagelige kan komme tilbage til deres eget hjem, må det være at foretrække, og så er det selvfølgelig rigtigt, at vi kan klare nogle udgifter for dem i behandlingsperioden. Det har vi ikke kunnet før, og det er en af de ting i lovforslaget, vi er taknemlige for.

Den højtærede socialminister er også fuldt og helt gået uden om vanskelighederne i forbindelse med refusionsordningerne. Nu kan vi selvfølgelig godt forstå, at det kan være lidt vanskeligt, når vi så ofte fra andre højtærede ministre og også fra det ærede medlem fru Grethe Philip fra denne talerstol har hørt, at det ikke kan være sådan, at kommunerne bare kan gå til staten og få det hele betalt; det er en ting, der må behandles nærmere. Det mener vi for så vidt også her, og derfor kan vi altså godt sige, at det er måske naturligt, at den højtærede socialminister ikke har taget refusionsordningen op nu. Men samtidig har den højtærede socialminister jo gennem krav om overenskomster pålagt de kommunale råd, kommunalbestyrelser og sogneråd, meget store, forøgede udgifter. Vi kender alle dette at kunne afslutte overenskomster med syge- og plejehjem. Vi ved, at det betyder, at vi ikke blot får adgang til at gennemgå disse hjemms regnskaber, se deres budgetter, kræve visse foranstaltninger gennemført, kræve en vis belægningsret, men at det også betyder, at kommunerne påtager sig en ret stor økonomisk byrde.

Det er jo sådan i dag, at mange hjem har en hel del patienter eller beboere, der betaler enten hele opholdet eller en væsentlig del deraf af egne midler. Alle disse patienter vil, når dette lovforslag er gennemført, få den fordel, at det offentlige over-

[Clara Munck.]

tager den største del af forsørgelsen, og det er klart, at da vi inden for det konservative folkeparti altid har haft den opfattelse, at man ikke skal straffe dem, der har sparet noget op, ser vi med sympati på denne virkning af overenskomsterne. Men da vi ikke i dag kan skaffe én plads mere, mener vi ikke at kunne medvirke til, at det nu skal være obligatorisk, at der inden 2 år sluttet overenskomst med alle hjem.

Det er allerede sagt af det ærede medlem hr. P. E. Eriksen, at vi har en række ganske fortrinlige institutionspladser her i landet, der ikke blot er oprettet, men også drives af private kredse. Jeg kan f. eks. pege på hjem drevet af diakoner og diakonisser. Vi kan nævne Diakonissestiftelsens meget anerkendte plejehjem. Vi kan pege på en lang række andre hjem, der ikke ønsker overenskomst med en kommune, hvor hjemmene netop understreger, at de har haft en idé, et mål med at oprette disse hjem, og at de ikke beder det offentlige om midler dertil, i den udstrækning de selv kan skaffe dem ad anden vej, hjem, der bliver drevet af og som medarbejdere har personer, for hvem dette er en livsgerning. Nu kommer vi så her med et lovforslag og siger: det kan ikke finde sted længere, nu skal også disse kredse tvinges ind i denne statsdirigering og kommunale kiggen-efter, denne offentlige betalingsform, for det passer altså den højtærede socialminister.

Jeg tror, at det, vi opnår ved en lov af denne art, er, at nogle af de kredse, som i dag måske ville være i stand til at hjælpe os, hvis en byggetilladelse ellers kunne opnås af den højtærede boligminister, til at få pladser, vil sige: så kan vi lige så godt overlade det hele med det samme til det offentlige; der er ingen særlig anledning til at samle midler ind, når vi bagefter er tvunget til at underkaste os alt det, der ligger i overenskomsterne. Vi ved alle, at når man først er kommet ind på en vej, går man videre, og så tror jeg som sagt i modsætning til det ærede medlem hr. Niels Mørk, at vi får færre muligheder ved at gennemføre foranstaltninger af denne art, sådan som situationen ligger. Så kan man selvfølgelig sige: nå ja, men alle de mennesker, der gerne vil gøre noget godt, kan så gøre noget andet godt.

Men går vi så videre i lovforslaget, finder vi den paragraf, der taler om omsorgsarbejde. De, der ikke nu kan bygge hjem eller ikke har mulighed for at virke her, udfører i dag på mange områder et hjælpe-, støtte- og omsorgsarbejde for ældre og svagelige. De gør det ulønnet; de gør det, fordi det er led i deres syn på tilværelsen. Nu kommer så den højtærede socialminister og siger: jeg har ganske vist ikke mange penge, men jeg vil dog sætte 1 mill. kr. af; så kan kommunerne begynde at betale omsorgsarbejdet; og så vil jeg refundere 50 pct. — vi vil da nok senere se millionen stige. Nu ved jeg ikke, om det kun drejer sig om private menneskers omsorgsarbejde. I Københavns kommune og i Frederiksberg kommune bruger vi ca. 1 mill. kr. allerede i år til omsorgsarbejdet alene ved at udstede billige sporvognskort til invalider og folkepensionister. Det synes vi i disse to kommuner er et godt omsorgs- og forsorgsarbejde. Det forhindrer, at de ældre og svagelige bliver siddende hjemme; nu kan de komme omkring. Jeg ved ikke, om den højtærede socialminister vil bruge sin million til at refundere dette beløb.

De større kommuner, der har lokaler til rådighed, yder derigennem hjælp og støtte til klubarbejde, idet man bruger enhver mulighed for at stille kommunale foranstaltninger til rådighed. Er det meningen, at dette nu også skal betales? Hvis vi f. eks. stiller lokaler til rådighed, har vi en kreds af medborgere, kvinder og mænd, som kommer dér og gør et arbejde for, at de ældre og svagelige skal befinde sig godt. Skal vi nu sige til dem: hvad vil I i fremtiden have i timen for at være med til dette arbejde? Jeg tror ikke, vi skal ind på en forfladigelse her. Jeg tror, vi skal koncentrere os om det, der er afgørende for situationen i dag: hvordan skaffer vi plejehjemspladser, hvordan skaffer vi alderdomshjemspladser, og hvordan letter vi vejen for dem, der vil hjælpe os med at få disse foranstaltninger gennemført?

Jeg vil derfor spørge den højtærede socialminister: hvad er der blevet sat i gang af byggeri af denne art, siden den højtærede boligminister indførte sit byggestop? Her i hovedstadsområdet, hvor vi jo står med næsten det allerstørste savn, fik jeg af den højtærede socialminister i november 1962 at

[Clara Munck.]

vide, at der intet byggeri af denne art var sat i gang siden byggestoppet. Nu vil jeg høre, hvad der er sket det sidste år, og derfor spørger jeg konkret: hvad er der i de to sidste år blevet færdigt af institutionsbyggeri af denne art? Hvor mange pladser er der skaffet? Hvad er der blevet sat i gang? Og sidst vil jeg spørge: hvilken kvota har den højtærede socialminister til rådighed? Vi har jo af den blå betænkning, der flere gange er nævnt, lært, at vi mangler ca. 6.000 institutionspladser. Med de priser, vi kender, vil det sige, at vi skal have til rådighed ca. 350 mill. kr. Hvor mange af disse millioner har den højtærede socialminister fået lov til blot i den tre års periode, vi har hørt om i anden forbindelse, at stille til rådighed?

Jeg vil til sidst sige, at vi tror ikke, at nye statsindgreb, nye restriktioner og større udgifter til kommunerne løser det, der er vort problem. Og når den højtærede socialminister indleder lovforslaget om forsorg for invalidepensionister og folkepensionister med at sige:

„Det påhviler enhver kommunalbestyrelse at sikre, at kommunen råder over det nødvendige antal pladser...“,

så overvejer jeg virkelig alvorligt at stille ændringsforslag gående ud på, at det påhviler den højtærede socialminister at sikre, at kommunerne kan komme til at råde over det nødvendige antal pladser.

Grethe Philip: Den ærede ordfører for partiet venstre nævnte nogle tal fra den prognose, der er udarbejdet af det statistiske departement til belysning af befolkningens udvikling i de kommende år. Jeg skal kun supplere med et par enkelte tal.

Antallet af gamle, mænd og kvinder over 75 år, vil i 1980 være steget med 73.000 i forhold til nu, d. v. s. en stigning fra 1963 til 1980 på ca. 40 pct. Vi må derfor regne med, at behovet for bistand og pleje til gamle mennesker vil stige meget stærkt i de kommende år. Hvis de, der er midaldrende nu, skal have blot en rimelig chance for at få pleje i deres eget hjem eller komme ind på en plejehjemsplads, må vi udbygge vore plejehjem for adskillige tusinder i de kommende 10-20 år. På denne baggrund ser jeg med meget stor glæde og forventning

på det lovforslag, som socialministeren her har fremsat. Mit parti kan tilslutte sig de retningslinjer, der er fremlagt for udbygningen af forsorgen for vore gamle, og jeg skal blot komme med nogle enkelte kommentarer til nogle punkter og rette et par spørgsmål til ministeren.

Jeg er enig i, at tiden nu er inde til at udbygge hjemmehjælperordningerne, således at de nu indføres over hele landet og med adgang til fuld anmeldelse af udgifterne til refusion. Ikke alene har hjemmehjælperne vist sig at være til stor gavn for de gamle, der med lidt huslig bistand kan blive lidt længere hjemme, men det har også vist sig at være en særdeles fordelagtig ordning for kommunerne i økonomisk henseende, fordi ordningen mindsker behovet for plejehjemsophold. Da jeg er af den overbevisning, at den hjælp, hjemmehjælperne vil kunne yde de gamle, vil være langt mere værdifuld, om hjemmehjælperne gennemgår et kort kursus bl. a. med henblik på de gamles ernæringsproblemer, håber jeg, at mange kommuner vil benytte sig af de nye bestemmelser, der blev indført ved revisionen af lov om husmoderafløsning, hvorefter hjemmehjælperne nu kan få adgang til at følge husmoderafløserkursus. Spørgsmålet er så, om vi kan få hjemmehjælperne interesseret i at gå til disse kursus, og dér vil jeg gerne spørge den højtærede socialminister: vil hjemmehjælperne kunne få adgang ikke alene til at gå på kursus gratis sammen med husmoderafløserne, men vil de også på linje med disse have en mulighed for at kunne få en vis løn i kursustiden? Så vidt jeg kan se, er det ikke helt klart formuleret i loven om husmoderafløsning. Jeg håber, mit spørgsmål vil blive besvaret bekræftende.

Ansvar for, at der findes tilstrækkeligt med plejehjemspladser, er nu klart placeret hos kommunerne. Jeg forstår, der i nogle amter som foreslået i plejehjemsbetænkningen er oprettet særlige amtsplejeudvalg. Jeg håber, vi i folketingsudvalget vil kunne få lidt yderligere oplysninger om disse amtsplejeudvalg og de opgaver, der tænkes henlagt hertil. Særlig er jeg interesseret i at høre, om det er tanken, at amtet ad denne vej skal få en vis tilsynsmyndighed med plejehjemmene. Vi kommer ikke uden om, at tilsynet med plejehjemmene er et over-

[Grethe Philip.]

ordentlig vigtigt led i hele sikkerheden for, at vi byder vore gamle tilstrækkelig gode kår.

I lovforslagets § 4, stk. 2, siges det, at kommunalbestyrelsen i en kommune, i hvilken der ligger et privat plejehjem, med hvilket kommunen har indgået overenskomst, har ansvaret for tilsynet med hjemmet, og at dette tilsyn skal udøves af et tilsynsråd. Jeg skal ikke nægte, at jeg måske nok her har visse betænkeligheder med hensyn til, om dette tilsyn nu bliver godt nok. Vil kommunalbestyrelserne i de små kommuner ikke, når det kommer til stykket, kvie sig ved at gribe ind over for et plejehjem, hvis forstander man omgås eller måske har som kunde? Burde vi derfor ikke overveje at lægge tilsynet lidt højere op, f. eks. til amtet, muligvis til et amtsudvalg, hvori også amtsrevalideringsudvalget bliver repræsenteret? Og hvilket tilsyn vil der blive ført med de små private hjem, der måske modtager nogle få patienter fra forskellige kommuner? Har man sat grænsen lavt nok med kravet om overenskomst og dermed tilsyn med plejehjem, der fra én eller flere kommuner modtager i alt mindst 8 patienter?

Ifølge lovforslaget tilsigter man øjensynlig at gå over til, at de lidt større private plejehjem skal drives som selvejende institutioner. Jeg tror, jeg står i modsætning til flere af de foregående ærede ordførere, når jeg mener, at det vil være en god udvikling. Jeg vil gerne understrege, at jeg føler mig overbevist om, at der netop inden for dette sociale område er brug for det private initiativ både til oprettelse og til drift af plejehjem. Der ligger noget meget værdifuldt i, at en kreds af socialt interesserede mennesker står bag disse hjem, og vi har mange fortræffelige private plejehjem, men private plejehjem bør efter min mening være selvejende institutioner; de egner sig, så vidt jeg kan se, ikke til at blive drevet som en økonomisk privat forretning, om jeg så må sige, på profitbasis. Jeg tvivler ikke om, at der findes gode, helt privat drevne hjem, men jeg er bange for, at der er en fare for misbrug, og denne fare vil ikke blive mindre, efterhånden som kommunerne måske bliver villige til at betale noget højere plejebidrag. Jeg er særlig betænkelig ved

de private plejehjem, hvor ejeren bor uden for hjemmet. Jeg har set et eksempel på et sådant hjem, hvor forholdene var om ikke katastrofale så dog ringe. Hele miljøet virkede gråt og trøstesløst. Jeg gentager derfor: er de tilsynsregler, som nu er udformet, tilstrækkelige?

Må jeg i denne forbindelse tilføje, at selv hvor det egentlige tilsyn med plejehjemmene måske bliver ret beskedent, kunne meget nås, hvis kommunerne, når de anbragte deres gamle uden for kommunen, stadig ville stå i kontakt med dem f.eks. ved besøg. Som det er nu, har jeg indtryk af, at en gammel anbragt uden for sin kommune kan være ganske isoleret, forladt af gud og hvermand uden for plejehjemmet.

Jeg vil gerne kort berøre endnu et par punkter.

Det er godt, at der skaffes plejehjem, men vi må også have personale, og en del af dette personale må være gjort særlig kvalificeret til det arbejde, der skal udføres. Det ledende plejehjems personale, som står midt i et krævende og ofte opslidende arbejde for gamle, belastes hårdt i øjeblikket af personalemangel. Jeg vil bede den højtærede minister oplyse, hvor langt man er fremme med rent konkrete planer til løsning af personale- og uddannelsesproblemet. Det er stort nu, og det vil trænge sig endnu stærkere på i fremtiden, bl. a. fordi hjemmehjælperordningen vil bidrage til, at kun de aller dårligste kommer på plejehjem.

Lovforslaget indeholder værdifulde bestemmelser om støtte til dækning af særlige udgifter til medhjælp til yngre invalider, der bor i særlige for invalider indrettede kollektivhuse. Jeg tror, det vil være en god hjælp med disse invalidkollektivhuse, der nu skyder op rundt omkring i landet. Men vi har også brug for flere egentlige plejehjem for yngre invalider, indrettet efter deres særlige behov.

Vanføreforeningen afgav i maj 1962 en rapport angående en undersøgelse blandt vanføre. Jeg skal blot referere to ting, der særlig slog mig ved gennemlæsningen. Den ene var personalemangelen, der fører til meget strenge restriktioner i de invalides bevægelsesfrihed. Der nævnes f.eks. et hjem, hvor en invalid må lægges i seng kl. 18³⁰,

[Grethe Philip.]

medmindre han skaffer sig hjælp udefra. Det kan ikke være nogen rimelig ordning for den pågældende. Den anden ting er, at den sammenblanding af unge og ældre, som jeg tidligere har peget på, også er uheldig. Der gives således et eksempel på en tosenkstue med en aldersfordeling på 42 år og 80 år, og der nævnes en anden stue, hvor en 30-årig og en 70-årig ligger sammen. Vi har heldigvis kun forholdsvis få yngre invalider, der er plejehjemspatienter. Det skulle derfor være en overkommelig opgave at få oprettet de fornødne plejehjem, men flere kommuner må gå sammen, måske endog flere amter.

Hidtil har det for gamle mennesker, der ikke oppebar indtægtsbestemt folkepension, ofte været meget svært eller helt umuligt at komme ind på kommunale alderdoms- eller plejehjem, fordi de i første række var forbeholdt folke- og invalidepensionister. I vore dage, hvor det ikke alene er kostbart, men også så godt som umuligt at skaffe pleje til syge gamle i hjemmene, må det føles urimeligt, at en gammel, der sidder med en måske endda ret beskeden pension, selv med påtrængende, åbenbare plejebestehov skal kunne afvises fra de kommunale hjem alene med henvisning til den pågældendes økonomiske forhold. Jeg forstår lovforslagets § 2 således, at denne praksis nu skal ændres, så at man i højere grad end hidtil ved besættelsen af plejehjemspladserne på de kommunale pleje- og alderdomshjem skal tage hensyn også til ansøgenes helbredstilstand.

Jeg ville være glad, om socialministeren kunne bekræfte, at kommunalbestyrelserne fremover ikke alene kan optage ikke-pensionister på hjemmene, men at de også bør gøre det, hvor helbredstilstanden eller øvrige forhold gør det ønskeligt. Selv med et stigende antal plejehjem vil der stadig være mangel på plejehjemspladser. Dette kan tale for, at man søger at give en bedre økonomisk bistand til de familier, der løser et plejehjemsproblem inden for hjemmets fire vægge.

Selv om det ligger uden for dette lovområde, vil jeg spørge socialministeren, om man har planer om at forhøje det tilskud, som i henhold til boliglovens § 82 kan ydes til husstande, der omfatter en invalid.

Der skal, som vi har sagt nu en del gange, bygges mange plejehjem, og det vil blive dyrt. Hvor dyrt, vil bl. a. afhænge af den standard, der kræves. Vi må stadig afveje hensynet til, at vi bygger noget, der skal kunne stå i mange år fremover, med hensynet til, at der er så stort et behov for flere pladser. Jeg håber, at både kommunalbestyrelser og de godkendende myndigheder vil lægge sig begge disse synspunkter på sinde.

I Skanderborg amt har man i 1960-61 fuldført 2 nye plejehjem. De er forbilledlige, men udgiften til bygninger og inventar udgjorde ifølge en redegørelse for byggeriet henholdsvis 54.500 kr. og 68.500 kr. pr. sengeplads. Det svarer altså til udgiften ved opførelse af et lille enfamilieshus. Det må føre til overvejelser om et standardiseret byggeri. Ville det ikke være rimeligt, om der i lighed med, hvad man finder for andet offentligt byggeri, blev indført en byggekonsulentordning? Og kunne det ikke tænkes, at der kunne opnås besparelser ved udarbejdelse af standardtyper for plejehjem, således som det er sket for åndssvageforsorgens eksterntaskoler? Jeg retter spørgsmålet til den højtærede socialminister.

Må jeg til slut udtrykke min store glæde over, at der nu er givet grønt lys for ombygningen og tilbygningen til en række af vore plejehjem. Endnu vigtigere er det dog, at regeringens økonomiudvalg, så vidt jeg forstår, har besluttet at ville stille sig velvilligt over for alle de foreliggende ansøgninger om byggetilladelser til plejehjem, for så vidt byggeriet kan gennemføres uden at skabe store arbejdsmæssige gener, d. v. s. fortrinsvis byggeri, der kan gennemføres som vinterbyggeri. Jeg mener, det er et meget vigtigt led i hele det arbejde, der nu gøres for at udbygge vore plejehjemspladser.

Med disse ord kan jeg give mit partis tilsagn om en velvillig behandling af lovforslagene, som, så vidt jeg kan se, indebærer meget betydelige sociale forbedringer.

Chr. Madsen: Under behandlingen af det forslag til folketingsbeslutning om plejehjem, som vi fremsatte i november 1961, bebudede den højtærede socialminister, at der skulle komme en betænkning om disse problemer. Der er gået 2 år siden dengang, og nu har vi altså fået en betænkning om

[Chr. Madsen.]

alderdoms- og plejehjem, en betænkning, der giver mange vigtige oplysninger om vor forsorg over for invalider og folkepensionister.

I betænkningen står der bl. a., at man i 1948 gennemførte en undersøgelse, der viste, at købstæderne havde en rimelig dækningsprocent, nemlig 220 pladser på alderdomshjem og plejehjem og i aldersrentemodtagerboliger pr. 1.000 aldersrentemodtagere. Tallet for landkommunerne var 73 pr. 1.000 aldersrentemodtagere.

Der er sket en hel del siden 1948. Der er sket en stor omflytning fra land til by, og tallet på de ældre årgange er steget med ca. 10.000 om året. Det er egentlig ikke så mærkeligt, at situationen for de gamle og unge plejehjemskrævende mennesker er så dårlig, som den er. Men for mig at se er det uforståeligt, at man ikke for længe siden har forstået, at man måtte tage disse problemer noget mere alvorligt.

Der gik f. eks., jeg tror, det var 8-10 år, inden der blev givet byggetilladelse til et plejehjem i Ålborg. På det sidste blev dette plejehjem ganske vist kaldt et sygehjem, men i alle de år, der gik, har den højtærede socialminister ved mange, mange lejligheder fået besked om, at forholdene med hensyn til plejepatienter og pladser på plejehjemmene var meget, meget alvorlige i denne købstadkommune. Og den højtærede socialminister ved — jeg tror, jeg kan sige, at han har vidst det i mange år — at det var ved at være en katastrofe for de større byer, at man ikke kunne bygge de fornødne plejehjem.

Nu oplyses det i betænkningen, at behovet er mindst 2 gange 2.700 pladser på sygeafdelingerne, og endvidere, at der er et stort udækket behov for plejehjemspladser — tallene kendes ikke — og et udækket behov for hjælp til kronisk syge. I betænkningen nævnes, at en ikke ringe del af plejehjemmene modtager patienter udskrevet fra sindssygehospitaler. Vil det sige, at der på grund af pladsmangel på statens sindssygehospitaler sendes patienter herfra ud på plejehjemmene? Her blandes de måske med ældre og unge syge, og der må jo herske forfærdelige forhold på sådanne plejehjem.

Betænkningen siger endvidere, at problemerne på mange områder er meget al-

vorlige, og opstiller som en løsning, at der skal bygges alderdomshjem i tilstrækkeligt omfang. Der skal bygges alderdomshjem med sygepladser, der skal bygges plejehjem for gamle, særlige hjem for yngre plejepatienter, hjemmehjælpsordningen skal udvides, hjemmesygeplejeordningen og husmoderafløsningen ligeledes. Der skal igangsættes et uddannelsesprogram for dem, der skal pleje og passe de gamle og unge patienter, der skal ske ændringer i refusionsordningen og tilskudsbestemmelserne, og der skal igangsættes et oplysningsarbejde, så befolkningen som helhed kan få besked om, hvordan det ligger med de gamles sygdomme, og hvilke chancer der er for forebyggelse og helbredelse. Alt dette søger den højtærede socialminister at følge op i det lovforslag, vi har til debat i dag.

Jeg skal kun komme med nogle enkelte bemærkninger hertil. Der står i forslag til lov om forsorg for invalidepensionister og folkepensionister § 1:

„Det påhviler enhver kommunalbestyrelse at sikre, at kommunen råder over det nødvendige antal pladser på alderdomshjem og plejehjem til personer, der er berettiget til folkepension eller invalidepension i henhold til lovgivningen herom.“

Denne paragraf er jo forfattet tydeligt og klart. Der står, at det påhviler kommunerne at skaffe de fornødne pladser, og man skulle jo ikke tro, hvis man ikke vidste bedre, at der var nogen her i landet, der overhovedet kunne forhindre kommunerne i at bygge tilstrækkeligt, således at de kunne indfri denne paragrafs løfte. Men vi har jo set, hvordan det går i praksis. Det er ikke kommunalbestyrelserne, der bestemmer. Det er regeringens økonomiske råd, og det er regeringens byggeprogram, og det er også ofte de forlig, der indgås i folketinget, der bestemmer, hvor meget der skal opføres af den slags institutionsbyggeri.

Ved den omtalte debat om vort forslag til beslutning rettede vi til den højtærede socialminister følgende spørgsmål, som jeg vil gentage her: kan der gives de sociale institutioner en fortrinsstilling både med hensyn til hurtig byggetilladelse og billige statslån, således at kommunerne virkelig kan komme til at bygge? Dertil vil jeg føje et andet spørgsmål: hvorfor kan der ikke

[Chr. Madsen.]

ydes billige statslån uden kurstab og fastsættes et byggeprogram efter det behov, der er? Det burde da i det mindste være statens forpligtelse, når den forlanger, at kommunerne skal sikre det nødvendige antal pladser.

Jeg vil gerne stille det spørgsmål, om § 10 i lovforslaget skal forstås på den måde, at plejehjemmene ikke kun skal indskrive patienter, men også skal være i stand til at udskrive patienter som raske. Jeg mener, det er det, der bør ligge i § 10, og jeg mener, det er meget vigtigt, at det bliver slået fast, at disse plejehjem ikke skal være hjem, hvor patienter kun indskrives, men at man også dér skal være indstillet på at udskrive patienter som raske. Der er flere læger, der har udtalt sig om dette problem, og de fleste af dem er enige om, at lægevidenskaben er nået så vidt, at man kan opnå meget store resultater selv med gamle patienter. Det nævnes, at helt op til 80 år har man opnået, at patienter ved den rigtige behandling på ordentligt udstyrede plejehjem kunne udskrives som raske.

Bestemmelserne i § 16, stk. 6, om refusion af udgifterne til omsorgsarbejde er vel tilstrækkelige til at inspirere kommunerne til at gøre noget inden for dette vigtige område. Jeg tror personlig på, at hvis der i større kommuner blev gjort noget mere for dette omsorgsarbejde, så ville de ældre have et sted, hvor de følte sig hjemme. Jeg tror, det er rigtigt, at socialforskningsinstituttet ved undersøgelser af dette problem kom til det resultat, at det allerstørste problem for gamle mennesker er ensomheden og følelsen af, at ingen rigtigt interesserer sig for dem og for, hvad de beskæftiger sig med.

Hvad der i øvrigt er nævnt — om uddannelse af personale, kollektivhuse eller beskyttede boliger for yngre invalider, hjemmehjælp, husmoderafløsning, hjemmesygepleje og tilsynsråd — er vi meget interesseret i og regner med at vi kan komme ind på under udvalgsarbejdet.

Af disse bemærkninger fremgår det forhåbentligt, at vi er meget velvilligt indstillet til lovforslaget og vil gøre det, der kan gøres for, at det bliver lov hurtigst muligt.

Birthe Wetlesen: Forslag til lov om forsorg for invalidepensionister og folkepension-

nister kan vel nærmest karakteriseres som en samlingslov. Man har bestræbt sig for at samle forskellige bestemmelser, der drejer sig om forsorg for invalider og gamle i én lov, samtidig med at problemet har været genstand for en grundig undersøgelse, hvis resultater er nedfældet i en meget læseværdig betænkning. Det er rigtigt, som den højtærede socialminister fremhæver under henvisning til den forlængede levealder, at vi har fået flere ældre herhjemme, og at antallet af gamle i de øverste aldersklasser er steget. Det kræver en øget indsats fra samfundets side og måske også, at vi slår ind på nye veje i alderdomsforsorgen. Jeg skal senere vende tilbage til invalideforsorgen.

Noget af det nye i alderdomsforsorgen, som vi i mit parti lægger megen vægt på, er udvidelsen af hjemmehjælpen. Vi anser det for meget værdifuldt, at de gamle bliver i deres eget hjem, så længe det overhovedet er muligt, og i mange tilfælde er det muligt, hvis de har adgang til en hjælpende hånd. Denne hjælp bør ikke forbeholdes de grupper, der er berettiget til fuld folke- eller invalidepension, men bør gælde alle de mennesker, der har brug for denne hjælp, uanset deres indtægtsforhold, og vi kan derfor ikke give tilslutning til § 14, som giver kommunerne myndighed til at bestemme, hvem der skal betale, og hvem der ikke skal betale. Det vil medføre en vilkårlighed, som vi finder uheldig.

Hjemmehjælpsordningen er nu en realitet i mange af landets kommuner. I 1961-62 havde 472 kommuner, svarende til $\frac{1}{3}$ af samtlige kommuner, den, men disse kommuner havde et indbyggerantal svarende til $\frac{3}{4}$ af landets befolkning. Det er altså de små kommuner, der ikke er med endnu. Ifølge lovforslaget bliver der pligt til at etablere en hjemmehjælpsordning for kommunerne inden den 1. april 1968. Vi i mit parti er ikke meget for at diktere de enkelte kommuner for meget, men i dette tilfælde synes vi, det har stor betydning for de gamle og de invalide. Når hjemmehjælpsordningen forhåbentlig bliver godt udbygget, kan det ikke undgås, at strukturen i alderdomshjemmene forandres noget, idet de da mere udpræget vil blive plejehjem; de gamle kommer der først, når det umuligt kan klare sig hjemme. Som det er i øjeblikket, hvor

[Birthe Wetlesen.]

der mangler plejehjem, optager de gamle megen hospitalsplads, både på de almindelige hospitaler og på statshospitalerne, som det bl. a. blev fremhævet af mit partis ordfører under åbningsdebatten. Med den sengepladsmangel, der er på mange hospitaler, er det en uholdbar situation; det er også en kostbar situation. En sengeplads på et hospital koster ca. det dobbelte af, hvad en sengeplads koster på et plejehjem, så vi kan kun glæde os over den højtærede socialministers optimistiske udtalelser i fremsættelsen om, at det vil blive muligt at få byggetilladelse til en del plejehjem i det kommende år. Det er afgjort en foranstaltning, der vil få stor betydning for vort sundhedsvæsen og for vor offentlige forsorg.

Hvad angår forsorgen for yngre invalidepensionister, hilser mit parti med glæde enhver ændring, som kan medvirke til at forbedre disse menneskers kår.

I lovforslagets § 9 gives der kommunerne forskellige muligheder for at yde særlig hjælp til invalider enten i form af hjemmehjælp eller i form af huslejetilskud m. v. Var det ikke mere rimeligt at forhøje invalidepensionen?

Hvad angår de yngre invaliders andre problemer, som er meget forskellige fra de ældres, kunne jeg tænke mig at spørge den højtærede socialminister om, hvorvidt revalideringsarbejdet rundt om i landet nu er kommet i en god gænge. Vi ved jo alle, at der har været store vanskeligheder, ikke mindst i København-Frederiksberg.

I § 3 i lovforslaget foreslås det, at socialministeren ikke bare som nu skal have byggeplaner vedrørende alderdoms- og plejehjem forelagt, men også skal godkende dem. Vi i mit parti er altid betænkelige ved at lægge for megen magt hos en minister, når vi som i dette tilfælde mener, at den hører hjemme i kommunerne, som skal bygge alderdomshjemmene eller plejehjemmene; denne myndighed har amtskommunerne hidtil haft, og vi ser ingen grund til at for-

andre dette forhold. Bestemmelsen vil reducere det kommunale selvstyre og betyde en centralisering, hvor vi tværtimod ønsker en decentralisering.

Så er der spørgsmålet om tilsynet med de private hjem. Ifølge lovforslagets § 4 vil de hjem, der har indgået en overenskomst med kommunen, få et udvidet regelmæssigt tilsyn. Jeg kan forstå af betænkningen, at der måske er behov for et noget udvidet tilsyn fra kommunernes side — men nu ikke for mange spidsfindige bestemmelser og for megen indblanding i de private plejehjems arbejde! Det skulle nemlig gå sådan, at de private plejehjem, hvoraf mange har rige traditioner, helt opgiver arbejdet. Vi forudsætter som en selvfølge, at der ikke bliver tale om en forskelsbehandling, hvad angår offentlige og private hjem.

Med hensyn til § 12, der drejer sig om betaling på hjemmene, har jeg et enkelt spørgsmål til den højtærede minister. Mener ministeren, at han hermed har tilgodeset forsorgen for de ældre medborgere, som har opsparet lidt midler til deres alderdom, måske som husejere har en formue? Vil de få lige så gode muligheder for at blive hjulpet og ikke blive afvist eller komme bagest i køen, når pladserne på plejehjemmene skal fordeles, under henvisning til at de med deres egne midler selv kan klare sig? Det kan de nemlig i mange tilfælde ikke. § 12 er i hvert fald udtryk for en forskelsbehandling over for de befolkningsgrupper, som har foretaget en opsparing bl. a. til sikring af deres alderdom, og grupper, som ingen opsparing har foretaget; derfor er vi ikke tilhængere af den udformning, paragraffen har fået.

Vedrørende de to andre lovforslag, der er til behandling, har jeg ingen bemærkninger at gøre. For alle tre lovforslag gælder det, at vi er velvilligt indstillet, dog med de betænkeligheder, jeg her har givet udtryk for. Vor velvilje ville jo absolut blive større, hvis den højtærede socialminister tog hensyn til vore betænkeligheder.

Erhard Jakobsen: Det problem, jeg gerne vil sige noget om, hører hjemme under denne debat, men ikke under socialministeren. Det er faktisk noget, der vedrører finansministeren og indenrigsministeren, men emnet ligger helt i forlængelse af den debat, der føres i dag, og som den blå betænkning lægger op til.

I den blå betænkning påpeges det, hvor vigtigt det er, at vore ældre medborgere kan blive i deres eget hjem så længe som muligt, og de betragtninger, der gøres derover, gælder vel endnu stærkere for de medborgere, der ofte med store ofre og meget stor indsats har skaffet sig deres eget hus på et eller andet tidspunkt. Det er der nemlig temmelig mange der har gjort, vel nok flere end man umiddelbart ville regne med. Jeg blev i hvert fald meget forbavset, da jeg i min egen kommune konstaterede, at af 3.045 gamle, altså folk over 65 år, havde 1.211 deres eget hus, og jeg blev ikke mindre forbavset og betænkelig, da jeg konstaterede, at over halvdelen af dem havde en skattepligtig indkomst på under 8.000 kr. om året. Det er nu ikke nemt at sidde i en københavnsk forstadskommune og klare et hus med under 8.000 kr. om året i kontroltabel skattepligtig indkomst, som det jo er for disse mennesker.

Derfor ville jeg gerne anmode den højtærede minister om hos sine ministerkolleger i forlængelse af denne debat at bede om, at man kigger på problemet for det store antal mennesker, der er sådan stillet. Jeg ved godt, at det problem, der opstår nu med den nye vurdering og de stigende skatter, er regeringen helt opmærksom på. Men det er ikke den specielle situation, jeg taler om; det er de gamles stadig eksisterende problem, usikkerheden over for, om man kan bevare det hus, som man med så store ofre har fået stablet på benene. Skatterne er også i dag, inden den stigning der kan forventes, hvis ikke der sker noget, ganske betydelige. Jeg tror, min nabo betaler 800 kr. om året i grundskyld. Det er et stort beløb at skulle betale af en folkepension. Dertil kommer så, at sker der det, som jo sker i mange tilfælde, at kommunen overtager vejen, hvor huset ligger, som offentlig bivej, så koster det mellem 2.000 og 3.000 kr., der skal afdrages og forrentes over 20 år. Det giver en ekstra udgift på 100-150 kr.

om året, stadig væk at betale af folke- eller invalidepensionen.

Jeg mener, problemet er meget nemt at løse. Man kan bare lade være med at opkræve skatten. Det betyder ikke, at folk ikke skal betale den; man skal bare lade være med at opkræve den, hvilket er noget andet end at lade folk lade være med at betale den. Det, man kan gøre, er ganske simpelt at lave en slags indefrysning af skatten. Man kan ganske simpelt sige til folk over 65 år eller folk, der er ligestillet i økonomisk henseende med folk over 65, og som har eget hus: hvis I selv ønsker det, og hvis den kommune, I bor i, vil søge om det i indenrigsministeriet, er der adgang til at slippe for at betale skatter og afgifter på huset, så længe I har det selv; den dag I sælger det, må det beløb, der er opsamlet, betales. Den dag arvingerne skal overtage det, må de med tårer i øjnene betale det beløb, der er at betale ved den anledning; men i alt fald slipper vore ældre medborgere for de spekulationer, de i dag har med ud over terminerne også at klare skatterne på et hus.

Jeg ved, at problemet kan klares. Vor kommune ville have gjort det for længst, hvis det ikke var ulovligt. Det kan altså gøres, det er praktisk muligt, men det kræver en ændring af loven om kommunale ejendomsskatter, hvorved det tillades kommunerne at gøre det; så ville det vel være naturligt, at amtet fulgte det op, og at staten for sit vedkommende gjorde det samme, så det blev det fulde skattebeløb, man på den måde lod stå.

Nu ved jeg godt, at de, der af politisk overbevisning er særlig varme tilhængere af den private ejendomsret, vil sige: ja vel, men det betyder, at staten ganske gradvis overtager de menneskers huse. Det betyder det aldeles ikke. Hvis vi ser på de sidste fire år, den nu forløbne vurderingsperiode, ville de samlede skatter for de fire år med renter beløbe sig til 3.000-4.000 for sådan et hus. I mellemtiden er det steget 25.000-30.000 kr. i værdi, så der er stadig væk noget at tage af. Det er kun lidt af værdistigningen, man tager, det er ikke noget af de menneskers formue. Jeg tror ikke, der er andre, der vil have betænkeligheder over for denne ordning, end arvingerne, og deres betænkeligheder kan vi vel alle sammen se

[Erhard Jakobsen.]

bort fra; det er i alt fald rimeligere at tage hensyn til, at vore ældre medborgere kan være uden bekymringer, end til at deres arvinger eventuelt får visse bekymringer i anledning af, at arven ikke blev helt så stor, som de havde regnet med.

Der er en lang række ting, der skal undersøges. Det må undersøges, om alle ældre over 65 år skal have en sådan ordning, hvad enten de har den ene eller den anden indkomst og den ene eller den anden formue. Det må undersøges, om der skal betales renter af skatten eller ikke. Alt det står tilbage, det skal jeg ikke påtage mig at gå ind på. Men jeg beder meget om, at socialministeren lader tanken gå videre til indenrigsministeren og finansministeren, og at problemet bliver undersøgt, som jeg sagde, i forlængelse af den diskussion, der bliver ført her om vore ældre medborgeres problemer.

Socialministeren (Bundvad): Jeg skal foranledige, at et fortryk af den sidste ærede talers udtalelser bliver afleveret til finansministeren og indenrigsministeren.

Hvad angår det hovedlovforslag, vi behandler, vil jeg gerne sige tak til ordførerne for tilslutningen. Naturligvis bemærkede jeg, at den konservative ordfører sagde, at det var et dårligt forslag, og at jeg var gået forbi vanskelighederne. Men jeg nikkede alligevel genkendende i nogle tilfælde, hvor det ærede medlem ved gennemgangen af lovforslaget sagde, at „det kunne min gruppe godt give tilslutning til“. Jeg tror derfor, det er muligt, at vi gennem et udvalgsarbejde kan nå frem til et gunstigt resultat med hensyn til alderdoms- og plejehjemmene og omsorgen for ældre og invalider. Det er nemlig et problem, som må optage os alvorligt.

Vi har jo heldigvis haft den udvikling — som også ordførerne har omtalt med tilfredshed — at vi ved hjælp af hjemmesygepleje, hjemmehjælp og husmoderafløsning har kunnet ordne det sådan, at de ældre eller svage blev i deres hjem så længe som muligt, og det er en foranstaltning, som jeg synes vi skal fortsætte med og udbygge, for jeg tror, det er en lykke for de pågældende, at de længst muligt kan være i deres eget hjem og i det miljø, hvor de er opvokset, og hvor deres børn er opvokset. Derfor

foreslås det også, at husmoderafløsningen efterhånden skal indføres i alle kommuner. Vi har tænkt os det i løbet af 5 år — det kan man naturligvis se på i udvalget, men vi mener, det er muligt at gennemføre det i løbet af en sådan 5 års periode.

Når de ældre og svage holdes længe hjemme og det så sker, at de må overgå til udepleje, er de ikke alderdomshjemsklientel som i gamle dage, men i langt højere grad plejehjemspatienter, som skal under kur og pleje; derfor må vi regne med, at vi mere og mere må gå over til at bygge plejehjem istedet for alderdomshjem, og en del af vore gamle alderdomshjem må bygges om til at kunne løse den opgave, der her stilles dem. Jeg tror, den kan løses; jeg kan ikke sige, hvor hurtigt vi kan bygge det nødvendige til at dække behovet, for det er jo meget stort.

Til det ærede medlem hr. Niels Mørks indvending — jeg tror også, flere andre ordførere var inde på det — om, at det ikke kunne hjælpe, at man pålægger kommunerne pligt til at sørge for, at der er alderdomshjems- og plejehjemspladser nok, hvis de ikke må bygge, kan jeg sige, at vi har forøget kvotaen til alderdoms- og plejehjem. I dette år er der bygget eller under bygning for 25 mill. kr. Til næste år — altså fra denne vinter til næste vinter — vil kvotaen blive forhøjet med 15 mill. kr. til 40 mill. kr., og det vil jo give et godt ryk frem i den rigtige retning med de planer, der ligger klar til udførelse.

Jeg vil gerne i udvalget svare på de mere konkrete spørgsmål, det ærede medlem fru Clara Munck stillede mig angående hvor meget der er bygget. Jeg har ikke tallene ved hånden, men jeg skal komme tilbage til det.

Det ærede medlem hr. Niels Mørk kom ind på et andet principielt spørgsmål, og jeg tror også, andre ordførere berørte det — i hvert fald blev det også rejst af det ærede medlem fru Birthe Wetlesen. Spørgsmålet var: hvad med placeringen af invaliderne i øvrigt, altså ikke bare dem, som skal på invalide- eller plejehjem, men dem, som er invaliderede? Har man videregående planer i denne henseende, blev der spurgt. Jeg vil gerne svare, at der er god grund til, at invalidepensionslovgivningen tages op og løsrives fra folkepensionslovgivningen. Invalidepensionen og folkepensionen ligger jo

[Socialministeren.]

nu stort set på samme niveau. Der er imidlertid afgørende forskelle på invalidepensionisternes og alderspensionisternes stilling. Medens invalidepensionen kan tilkendes fra det 15. til det 67. år, løber folkepensionen normalt først fra det 67. år. Denne forskel bevirker, at invalidepensionisten typisk befinder sig på et alderstrin, hvor det er normalt for den ikke-invaliderede at udøve fuld arbejdsindsats og opnå fuld løn. Invalidepensionisten har ofte familie at tage vare på og børn under uddannelse, og han har fuldt ud samme behov som ikke-invaliderede i tilsvarende aldersklasse. Invalidepensionistens situation er kort sagt den, at han må sammenligne sig selv med sine jævnaldrende på arbejdsmarkedet, som ikke er så uheldige at være ramt af invaliditet.

Det forekommer mig derfor, at man i høj grad må komme ind på en selvstændig vurdering af invalidepensionens niveau, løseværet fra folkepensionens niveau, og med blikket rettet mod niveauet på det arbejdsmarked, som invaliditeten lukker ude fra.

Det er også et spørgsmål, om den gældende invalidepensionsordning ikke har for skarpe grænser for tilkendelse af invalidepension. Der er i dag et enten-eller, hvor det afgørende er, om invalidens erhvervsevne efter en lægelig-social vurdering må anses for at være nedsat til en tredjedel. Det må overvejes, om ikke andre personer, for hvem invaliditet har medført en måske ikke helt så stor, men dog væsentlig nedsættelse af erhvervsevnen, bør falde ind under invalidepensionslovgivningen.

I den forbindelse vil jeg gerne sige, at det naturligvis er af største værdi, at enhver mulighed for lægeligt og erhvervsmæssigt at revalidere de personer, der rammes af invaliditet, bliver forsøgt, og det er vigtigt, at invalidepensionslovgivningen bliver tilpasset efter dette synspunkt. Jeg kan endvidere oplyse, at et embedsmandsudvalg, hvori invalideorganisationerne er repræsenteret, arbejder med de problemer, jeg her har omtalt, med henblik på en ny og selvstændig lov om invalidepensionisternes særlige problemer.

Hertil vil jeg gerne føje, hvad det ærede medlem fru Grethe Philip også har været inde på ved en tidligere lejlighed, hvor vi

har diskuteret disse ting, at når vi skal lave plejehjem bl. a. for de yngre invalider, er det nok rigtigt så vidt muligt at bygge hjem for nogenlunde samme alderstrin. Jeg mener også, det er nødvendigt, at vi får det synspunkt til at slå igennem, at der skal terapi til. Til invalidehjemmene må der være knyttet værksteder, måske beskyttede værksteder, hvor de pågældende invalider kan udnytte den evne, de endnu har i behold, til glæde for sig selv og måske også til fortjeneste — men i hvert fald til opmuntring fremfor lediggang. Jeg har det synspunkt, at det nok vil være rigtigt, efterhånden som fysioterapeuter kan skaffes, at indlede et terapiarbejde rundt om på alderdomshjemmene. Som det er sagt i dag, er det jo ikke rimeligt, at man, bare fordi man når en bestemt alder og en bestemt sundhedsgrad, bliver sat hen og der så ikke sker mere. Jeg mener, at vi skal søge at skaffe beskæftigelse også til sådanne mennesker.

Til det ærede medlem hr. Chr. Madsen vil jeg sige, at § 10 skal forstås sådan, at man ikke skal holde folk på et hjem længere end nødvendigt. Hvis de kan helbredes så vidt, at de kan komme hjem og ved hjælp af hjemmehjælp eller anden hjælp, de kan have derhjemme, kan klare sig, er det naturligvis meningen, at de skal hjem. Det kan jo ikke være fornuftigt at beholde patienter på plejehjem eller alderdomshjem mere end højst nødvendigt.

Man har bedt mig udtale mig om § 2; hvor det siges, at også andre end pensionister kan optages på hjemmene. Meningen med paragraffen, som den er affattet nu, er, at hvis en person kommer i vanskelighed, så kan vedkommende optages på det pågældende hjem. Når det ikke er direkte sagt, at det skal være pensionister, heller ikke tjenestemandspensionister eller andre, men den person, som det er ønskeligt at tage i pleje, er det, fordi vi vil give noget videre spillerum. Hvis vi strammer for hårdt til på dette punkt, kan der opstå ganske ubehagelige situationer med syge mennesker, der ikke kan henvises til en eller anden pensionsordning. Det kan vi ikke så godt have.

Det ærede medlem fru Grethe Philip spurgte, om jeg ikke over for kommunalbestyrelserne kunne fremhæve, at der skulle tages hensyn til tjenestemandspensionis-

[Socialministeren.]

sterne. Jeg mener imidlertid, at kommunerne må tage hensyn til personens behov for at komme i den pågældende pleje, og at man må indrette sig efter det.

Venstres ordfører, det ærede medlem hr. P. E. Eriksen, kom ind på en række interessante betragtninger særlig vedrørende samarbejde med andre myndigheder, specielt sundhedsmyndighederne. Jeg er helt enig i disse betragtninger. Jeg kan sige — og det er samtidig svar til dem, der var inde på uddannelsesproblemet — at vi i øjeblikket forhandler med sundhedsstyrelsen om, hvordan uddannelsen af personale til pleje- og alderdomshjem skal tilrettelægges. Jeg vil gerne i udvalget nærmere gøre rede for, hvad man på dette område har tænkt sig.

Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen har også ret i, at vi skal slette grænserne inden for de forskellige grupper af hjem, for de tjener, når alt kommer til alt, samme formål. Sondringen mellem de forskellige hjem er da også ved at blive slettet. Således er hjem for kronisk syge og sygehjem det samme som plejehjem; vi lægger det altså sammen. Når vi ikke fuldstændig kan ophæve sondringen mellem de to grupper, på den ene side alderdomshjem og på den anden side sygehjem, plejehjem o. s. v., skyldes det refusionssystemet. Alderdomshjem får jo inden for de takster, vi godkender, refunderet op til 80 pct., medens invalidehjem og andre hjem får op til 91 pct. Før vi har fået en anden refusionsregel, kan vi altså ikke ophæve grænserne fuldstændigt.

Hvad angår refusionsreglerne, vil jeg gerne i øvrigt sige til det ærede medlem fru Clara Munck, at det er måske nok et af de steder, hvor jeg er hoppet over, hvor gærdet var lavet. Jeg har ikke ændret refusionsreglerne. Jeg har fastholdt dem, der er gældende i dag.

Dette er også svar til det ærede medlem fru Birthe Wetlesen, der kritiserede § 12. Det er ganske de samme regler, som vi har i dag. Skulle jeg have fulgt udvalgets indstilling om en anden opdeling, skulle jeg samtidig være kommet med et forslag om en merudgift på i øjeblikket 25 mill. kr., stigende pr. antal byggede hjem, og det er jeg altså vejet tilbage for i betragtning af den økonomiske situation. Det er spørgsmål, der ligger foran os til senere løsning, og

dermed vil så også nogle af de problemer, som det ærede medlem fru Clara Munck var inde på, blive løst.

Hvad angår tilsynet, vil jeg stærkt fremhæve, at har vi kommunale og andre amtslige hjem af den slags, er der jo et almindeligt folkevalgt tilsyn gennem socialudvalget, men har vi rent private hjem, kan de optræde som en forretning, der tjener penge på forsorgen. Jeg taler ikke her om dem, som modtager patienter, der ikke får folke- eller invalidepension, men om dem, der modtager patienter, der får folke- eller invalidepension, op til et antal på 8. Det er min opfattelse, at vi så ofte offentligt har været ude for kritik af forholdene på private hjem, at det er nødvendigt for os nu at lave en ændring. Denne ændring skal efter lovforslaget gå ud på, at vil man modtage folke- og invalidepensionister i et tal af over 8 i pleje, skal hjemmet være en selvejende institution. Det betyder, at ingen enkeltperson kan eje det, have overskud af det, ændre formuebetingelser, træffe afgørelse om afståelse af hjemmet el. lign.

Jeg har også ment, at det vil være rigtigt, at vi for de private hjem, ligesom vi har det på de kommunale hjem, får et folkevalgt tilsyn. Jeg hørte den konservative ordfører skarpt kritisere dette tilsyn. Vi har kendt det gennem mange, mange år inden for børne- og ungdomsforsorgen, at et tilsyn slår kreds om en institution og hjælper den frem til gode og gunstige vilkår. Tilsyn er ikke altid snageri, tilsyn kan også være støtte, og det vil fremgå af det regulativ og den vejledning, som socialministeriet vil udsende i den anledning.

Der blev spurgt, om vi ikke kunne lade amtsplejeudvalgene overtage tilsynet. Disse udvalg er ikke obligatoriske, så der er nogle steder, hvor de vil komme til at mangle. Andre steder vil de blive bebyrdet med så meget arbejde, at de overhovedet ikke vil kunne klare det. Derfor lægger vi tilsynet ud til kommunen, hvor hjemmet findes. Det er den nærmeste vej, vi kan komme, og jeg tror ikke, man behøver at være bange for, at de pågældende hjem vil føle det som snageri. Men naturligvis vil jeg gerne drøfte spørgsmålet i udvalget.

Jeg skal sige til det ærede medlem fru Clara Munck, at ved begrebet yngre invalider i relation til hjælp i kollektivhuse tæn-

[Socialministeren.]

ker vi ikke på bestemte aldersgrupper; de ældre invalider vil jo normalt have fast ophold på et plejehjem, og det, vi har tænkt på, er, at de, der endog kan bevæge sig ud på arbejdsmarkedet, alligevel, enten de bor i lejlighed, der er indrettet specielt til dem, eller i kollektivhus, skal kunne få den støtte, de har behov for i deres situation, og dér har vi altså ikke nogen speciel aldersgrænse i tankerne.

Hvad angår spørgsmålet om overenskomst med de private hjem, skal jeg kun kort sige, at der er mange private hjem, som ønsker overenskomst oprettet; jeg mener videre, at når det offentlige skal betale pensionisternes ophold på hjemmene, er det rimeligt, at der ved overenskomst gives adgang til indseende med hjemmets drift og takster.

Det ærede medlem fru Grethe Philip var inde på hjemmehjælpsuddannelsen. Socialministeriet udsender om et par dage et cirkulære, hvori det vil være klart præciseret, at hjemmehjælperne på samme måde som husmoderafløserne kan få løn under uddannelsen.

Vedrørende eventuelt tilskud til husstande, der giver bolig for en invalid, skal jeg kort sige, at vi har optaget forhandlinger med boligministeriet om sagen.

Hvad angår spørgsmålet om at bygge efter nye metoder, som vi nu gør det inden for skolebyggeri, inden for åndssvageforsorgens byggeri o. s. v., mener vi, at der er noget at udrette dér, naturligvis ikke i områder, hvor der er tale om tilbygning, og hvor kedelkapacitet og køkkenkapacitet i forvejen er i orden, men derimod hvor det drejer sig om helt nyt byggeri, og dér taler vi med boligministeriet, som skal se alle disse planer, om en helt ny retningslinje.

Til det ærede medlem hr. Chr. Madsen skal jeg sige, at patienter fra statshospitaler bør have selvstændige plejehjem.

Hermed tror jeg, at jeg har svaret på de fleste af de spørgsmål, der er stillet direkte. Jeg vil godt tro, at formanden sidder med rynkede bryn, for der har i høj grad været nævnt spørgsmål, som mere egner sig til udvalgsdrøftelse. Principperne har vi jo i nogen grad dækket bag spørgsmålene, og jeg kan sådan set kun erklære mig tilfreds med det, for det er et udtryk for, at ord-

førerne er enige i lovgivningens principper. Enkeltheder kan vi tale om i udvalget.

Clara Munck: Jeg skal ikke komme ind på spørgsmålet om, hvor mange enkeltsteder man kan være enig med den højtærede socialminister om. Over for den højtærede ministers slutbemærkning om principperne vil jeg sige, at vi kan selvfølgelig hurtigt nå til enighed om dem. Men der står i § 9, at en kommunalbestyrelse kan yde støtte til dækning af særlige udgifter til medhjælp for yngre invalider, der bor i et i kommunen beliggende kollektivhus for sådanne invalider, og desværre gik den højtærede socialministers svar på mit spørgsmål ud på, at ordet „yngre“ skulle vi slet ikke tage højtideligt, for der var ingen aldersgrænse; „kollektivhus“ skulle vi heller ikke tage højtideligt, for det gjaldt faktisk alle de invalider, der ikke var optaget på plejehjem. Hvis dette er udtryk for det forarbejde, der ligger bag lovforslaget: at man kan tage en enkelt paragraf ud og gennemgå den, og så kan man nå til den konklusion, at den samme højtærede socialminister, der har fremsat lovforslaget, overhovedet ikke føler sig bundet af en eneste af dets sætninger, ja, så venter jeg mig selvfølgelig meget af udvalgsarbejdet. Så kan det godt være, der kommer en lov ud af det, som vi ikke blot er enige om i principperne, men også i enkelthederne.

Birthe Wetlesen: Mon jeg har forstået den højtærede socialminister rigtigt, når jeg mener, ministeren udtaler, at han vil søge at frigøre invalidepensionen fra folkepensionen? I så fald vil jeg hilse det med glæde. Det er jo to forskellige problemer. At vi bliver gamle og må se at sikre vor alderdom, det ved vi alle, men det stiller sig noget anderledes, når mennesker bliver ramt af invaliditet; om vi bliver det, kan ingen af os vide, og her bør samfundet træde til på en mere rimelig måde, end det gør i øjeblikket.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Jeg er gjort bekendt med, at det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen under denne sags behandling har rejst et spørgsmål, som vedrører indenrigsministeriets område, et spørgsmål om beskatning af ældre menne-

[Indenrigsministeren.]

skers huse og en eventuel ret for kommunerne til at lade skat blive indestående i ejendommen.

Jeg vil gerne gøre det ærede medlem og tinget opmærksom på, at vi i indenrigsministeriet arbejder med disse spørgsmål.

Socialministeren (Bundvad): Til det ærede medlem fru Birthe Wetlesen kan jeg sige, at det ærede medlem har forstået mig rigtigt. Det er hensigten at arbejde sig frem til en speciel lovgivning vedrørende de invaliderede.

Til det ærede medlem fru Clara Munck kan jeg ikke undlade at sige, at vi kan da godt prøve at radbrække alle bestemmelserne. Bare ideen bliver der, bare vi får nogle flere plejehjem bygget, bare vi får noget mere forsorgsarbejde for de gamle, bare vi kan holde dem længst muligt hjemme, så lad os gå i gang med det. Det skal nok vise sig, at de fleste af paragrafferne holder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Niels Mørk: Jeg foreslår, at de tre lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 15. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om forsorg for invalidepensionister og folkepensionister,

forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Om ophævelse af bestemmelser om alderdomshjem og plejehjem)

og

forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om ophævelse af forskellige bestemmelser).

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhvervsskattens ophævelse).

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.

4) Første behandling af:

Forslag til lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster.

Mødet hævet kl. 14⁵⁶.

22. møde.

Fredag den 15. november kl. 13.

Formanden: Fra redaktør Knud Damgaard, København, har jeg modtaget meddelelse om, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget i anledning af den folketingsmand Lysholt Hansen tilståede orlov.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgsprøvelse, for at han kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af valg.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (K. Axel Nielsen): I skrivelse af 8. d. m. anmodede medlem af folketinget kirkeminister fru Bodil Koch om orlov på grund af udsendelse i offentligt hverv fra den 19. d. m. og til og med den 20. december d. å., og det høje ting har den 12. d. m. meddelt den ønskede orlov og vedtaget at indkalde stedfortræderen.

På den af indenrigsministeriet i medfør